

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงาน
ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN KNOWLEDGE MANAGEMENT AND THE EFFECTIVENESS
OF SCIENCE CENTER FOR EDUCATION IN THE CENTRAL REGION UNDER THE OFFICE
OF THE NON – FORMAL AND INFORMAL EDUCATION

14

จุฑาทิพย์ มหานาม*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งอรุณ รังรองรัตน์**

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของการจัดการความรู้ 2) ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ อัตราจ้าง ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง ปีการศึกษา 2557 จำนวน 277 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากโดยรวมและรายด้าน 2) ระดับประสิทธิผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากโดยรวมและรายด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (X_{tot}) และ (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .860$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ABSTARCT

The purposes of this research were to study 1) the level of knowledge management, 2) the level of the effectiveness of Science Center for Education, and 3) the relationship between knowledge management and the effectiveness of Science Center for Education in the Central Region under the office of Non – Formal and Informal Education.

* นักศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

** ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

The population consisted of 277 person including school administrators, government officers, permanent employees, government employees, and temporary employees in Science Center for Education in the Central region in academic year 2014. The research instrument used for collecting data was Likert five–point scale questionnaires. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient to determine the relationship.

The research showed that 1) the level of knowledge management as a whole and on all aspects was at the high level, 2) the level of the effectiveness of Science Center for Education as a whole and on all aspects was at the high level, and 3) the relationship between knowledge management and the effectiveness of Science Center for Education in the Central Region under the office of Non – Formal and Informal Education revealed positive relationship in high level ($r = .860$) at .01 level of significance.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบัน เป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อาศัยการสร้าง การกระจาย และการใช้ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่ทำให้เกิดการเติบโต สร้างความมั่นคงและสร้างงานในอุตสาหกรรมทุก รูปแบบความสำคัญของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้แสดงให้เห็นชัดในกลุ่มประเทศ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ซึ่งมีสมาชิก 30 ประเทศจากกลุ่มสหภาพยุโรป ทวีปอเมริกา ออสเตรเลียและเอเชีย เห็นได้จากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาการผลิตสินค้าที่มีเทคโนโลยีสูง ซึ่งต้องพึ่งพาความรู้และสารสนเทศมีสัดส่วนสูงมากขึ้น ในขณะที่ความสำคัญ ของการผลิตและการส่งออกสินค้าที่พึ่งพาแรงงาน เครื่องจักรและทรัพยากรธรรมชาติลดลงในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ของประเทศหลักใน (OECD) มีขนาดใหญ่กว่าร้อยละ 50 ของ GDP ของประเทศเหล่านั้น ซึ่งการที่องค์กรจะสร้าง และรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการทำงานให้วงจรความรู้หมุนได้รวดเร็ว และต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์กรมีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปันและใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่านี้คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2547 : 6–7) หน่วยงานต่างๆ ต้องปรับตัว เปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ และเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่โดยเรียนรู้ให้เร็วกว่าคู่แข่ง เรียนรู้ให้สัมพันธ์กับการทำงาน และเรียนรู้เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อการก้าวเข้าสู่สังคม ฐานความรู้ (Knowledge Based Society)

ในการบริหารราชการแนวใหม่ หน่วยงานราชการจึงต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยยึดหลักการบริหารราชการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 ดังนี้ “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วน ของราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผล ความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็น บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับ การบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้” (จักรพงษ์ สุวรรณรัตน์. 2556 : 73) การศึกษาเป็นกระบวนการ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากสังคมหรือองค์กรใดมีคนที่มีความรู้สูงย่อม

ได้เปรียบในการที่จะช่วยกันขับเคลื่อนสังคมหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลักเพื่อให้การศึกษาเป็นวิถีชีวิตและสังคมไทยอย่างแท้จริง ความมุ่งหมายและหลักของการจัดการศึกษา คือ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่คนไทยทุกคนอย่างทั่วถึง เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมกันเป็น การศึกษาตลอดชีวิต (ประเสริฐ บุญเรือง. 2556 : 2) การจัดการความรู้ เป็นการรวบรวมความรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Tacit Knowledge) เกิดจากประสบการณ์การทำงาน ทักษะและพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลในองค์กรซึ่งปฏิบัติงานในเรื่องเดียวกัน หรือทีมงานที่ทำงานร่วมกัน แล้วมีการจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติ เมื่อรวบรวมแล้ว ก็มีการนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์จำแนก (Synthesis) หรือจัดระบบใหม่ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้มีการ จัดเก็บอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ ทั้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เกิดการต่อยอดความรู้หรือ สร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ยิ่งๆ ขึ้นไป (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2548 : 2) กระบวนการ จัดการความรู้มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) 4) การประมวลและ กลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) 6) การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) 7) การเรียนรู้ (Learning) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบัน เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548 : 5-6)

โลกปัจจุบันเป็นโลกของการแข่งขันองค์กรที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ต้องเป็นองค์กรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะประสิทธิผลจะบ่งบอกถึงความสามารถขององค์กรที่จะสามารถดำรง อยู่ได้อย่างมั่นคง สถานศึกษาที่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมในสังคมของ การแข่งขัน สามารถมองได้สองด้าน คือ พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา กับพฤติกรรมที่ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยถือเอาระดับความพึงพอใจของผู้ร่วมงานหรือบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานเป็น เครื่องมือวัดประสิทธิภาพ (จันทร์านิ สงวนนาม. 2545 : 111) การประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษา ควรพิจารณาประสิทธิผล โดยใช้เกณฑ์หลายอย่าง (Multiple Criteria) เพราะการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียว เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สามารถที่จะ แสดงถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ เกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของ (Hoyf&fMiskel. 2001 : 382-383) ประกอบด้วย เกณฑ์หลายอย่างในการพิจารณาประสิทธิผล 1) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Achievement) 2) การบูรณาการ (Integration) 3) การปรับตัว (Adaptation) 4) การรักษาสิ่งที่ย้อนแย้งภายในองค์กร (Latency)

ประเทศไทยกำลังพัฒนาก้าวสู่สังคมขนาดใหญ่ ทั้งในระดับภูมิภาคและสังคมโลกซึ่งมีเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ทวีปยุโรป รวมทั้งประเทศใหญ่ๆ ของเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เป็นแกนนำแต่จากการที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจของโลก กลุ่มประเทศ ดังกล่าวต่างได้รับผลกระทบ เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ แม้บางประเทศ เช่น จีนที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เร็ว มาก ก็ยังมีการชะลอตัวลงทางเศรษฐกิจในสภาพอย่างนี้มีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพัฒนาขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศเพื่อที่จะสามารถอยู่รอดในสภาวะการณปัจจุบันและในอนาคตต่อไป ประกอบกับในภูมิภาคนี้จะมีการ รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันของประเทศในอาเซียนกับนอกภูมิภาคอาเซียนจึงมีความ จำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ Logistics ที่สำคัญของ ประเทศ ทั้งด้านการคมนาคม การสื่อสาร ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนและกำลังเร่งดำเนินการในด้านนี้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ คือการพัฒนาคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย การศึกษาต้องเดินหน้าสู่การสร้าง การพัฒนา เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 อันเป็นผลจากการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาให้คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถมีทักษะ ความถนัด ความชำนาญ พร้อมจะขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศสู่การพัฒนาประเทศในระดับที่สูงขึ้น จากผลการประเมินการจัดอันดับโดย IMD ในปี ค.ศ. 2013 การศึกษาไทยอยู่ในอันดับที่ 51 จาก 60 ประเทศ ผลการประเมินทักษะของนักเรียนในระดับนานาชาติ PISA ทั้งด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ในปี ค.ศ. 2009 พบว่าเด็กไทยอยู่ในอันดับที่ประมาณ 50 จาก 56 ประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 1-2)

กลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 16 แห่ง ซึ่งให้บริการครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย ภาคเหนือจำนวน 2 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 แห่ง ภาคกลาง จำนวน 6 แห่ง ภาคตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และภาคใต้จำนวน 3 แห่ง ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 17-19) จากสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 กลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา มีปัญหาอุปสรรค ในด้านต่างๆ คือ 1. ขาดแคลนข้าราชการที่มีความรู้เฉพาะทาง ข้าราชการครูที่จะสามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษานั้น ต้องเป็นผู้มีองค์ความรู้ในระดับหนึ่งและที่ดีคือมีประสบการณ์ เฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ด้วยแต่ในปัจจุบันศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาขาดแคลนบุคลากร ได้แก่ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ดาราศาสตร์ ฯลฯ และด้านเทคนิค ได้แก่ ช่างเทคนิค วิศวกร มัณฑนากร เป็นต้น 2. บุคลากรส่วนใหญ่เป็นประเภทจ้างเหมาบริการขาดความมั่นคงในอาชีพ จึงการลาออกเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นที่มั่นคงกว่า ทำให้หน่วยงานต้องฝึกบุคลากรที่จ้างเหมาบริการเข้ามาใหม่อยู่เสมอ จึงส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้บริการโดยการปฏิบัติงานในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี ซึ่งหากสถานศึกษาได้มีการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้บริการการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบและหมวดหมู่เพื่อบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ได้ศึกษาค้นคว้าและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน 3. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอกับการให้บริการทั้งภายในและภายนอกสถานที่ (รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ. 2556 : ข)

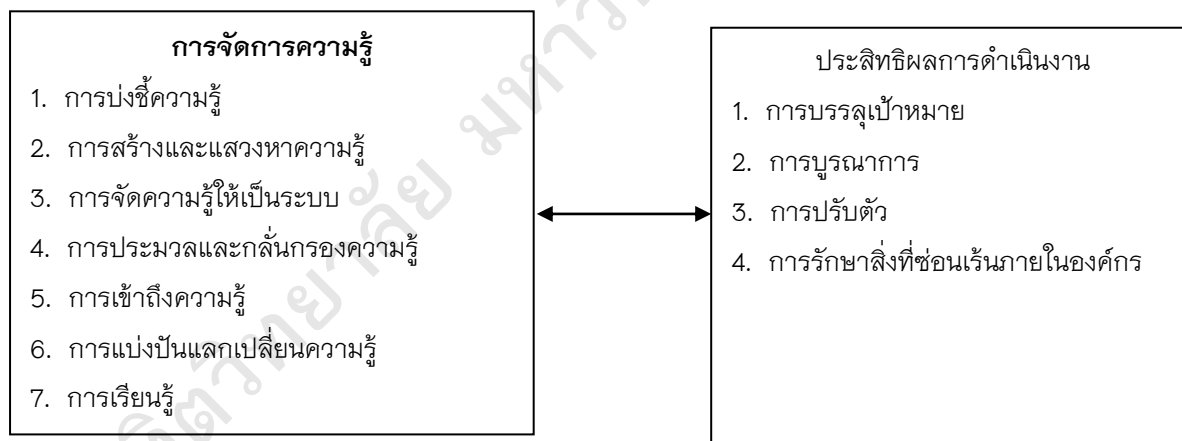
ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลางเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการอนุมัติ จัดตั้งเพื่อให้บริการการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในลักษณะนำร่องเป็นกลุ่มแรก จึงมีระยะเวลา และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ มีโครงสร้าง และการดำเนินงานที่สมบูรณ์แบบมากกว่าศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคอื่นๆ และมีจำนวนศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาตั้งอยู่จำนวนมากที่สุด 6 แห่งจากจำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ และประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง ผลการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานด้านการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยการจัดการความรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548 : 5-6) มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) 4) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) 7) การเรียนรู้ (Learning) ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามแนวคิดทฤษฎีของ (Hoyt & Miskel, 2001 : 382-383) มี 4 ด้าน คือ 1) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Achievement) 2) การบูรณาการ (Integration) 3) การปรับตัว (Adaptation) 4) การรักษาสิ่งที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Latency) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 277 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และอัตราจ้าง ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น โดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้ จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งให้สอดคล้องกับคำจำกัดความในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ ประกอบด้วย สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และสถานภาพการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จำนวน 38 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จำนวน 24 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา จำนวน 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านวัดประเมินผล จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ผลการตรวจสอบ พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าคะแนนตั้งแต่ 0.66–1.00 ตอนที่ 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้องIOC เท่ากับ 0.96 ตอนที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้องIOC เท่ากับ 0.82 และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

กระบวนการในการนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยนำผลจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สัมพัทธ์แอลฟา (α –Coefficient) ของ Cronbach (1990 : 202–204) ของตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการความรู้ค่าสัมประสิทธิ์สัมพัทธ์แอลฟา เท่ากับ 0.94 ตอนที่ 3 เกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สัมพัทธ์แอลฟา เท่ากับ 0.95 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยประสานงานขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถึงผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และอัตราจ้าง ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 277 ฉบับ ซึ่งได้กลับคืนมาจำนวน 265 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.66

ตอนที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean = μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = σ)

ตอนที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean = μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = σ)

ตอนที่ 4 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2553 : 316)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.50 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.50 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.10 ส่วนช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือ ช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.30 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 54.70 ระดับการศึกษาปริญญาเอกจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.80 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.40 และจำนวนน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.50 และสถานภาพการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นอัตราจ้าง คิดเป็นร้อยละ 36.20 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.50

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของระดับการจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (N = 265)

การจัดการความรู้	ค่าสถิติ			อันดับ
	μ	σ	แปลผล	
ด้านการปံงชี้ความรู้ (X ₁)	3.78	0.70	มาก	5
ด้านการสร้างและการแสวงหาความรู้ (X ₂)	3.85	0.65	มาก	2
ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (X ₃)	3.75	0.69	มาก	6
ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X ₄)	3.74	0.68	มาก	7
ด้านการเข้าถึงความรู้ (X ₅)	3.80	0.74	มาก	3
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (X ₆)	3.79	0.79	มาก	4
ด้านการเรียนรู้ (X ₇)	3.88	0.73	มาก	1
รวม (X tot)	3.80	0.62	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า การจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (X_{tot}) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้ (X_7) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 รองลงมาคือ ด้านการสร้างและการแสวงหาความรู้ (X_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม ($N = 265$)

ประสิทธิผลการดำเนินงาน	ค่าสถิติ			อันดับ
	μ	σ	แปลผล	
ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1)	3.99	0.64	มาก	1
ด้านการบูรณาการ (Y_2)	3.91	0.63	มาก	4
ด้านการปรับตัว (Y_3)	3.97	0.67	มาก	2
ด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4)	3.96	0.68	มาก	3
รวม (Y_{tot})	3.95	0.59	มาก	

จากตาราง 3 พบว่าประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมา คือ ด้านการปรับตัว (Y_3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบูรณาการ (Y_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (X_{tot} และ Y_{tot}) ($N = 265$)

ตัวแปร	ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1)	ด้านการบูรณาการ (Y_2)	ด้านการปรับตัว (Y_3)	ด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4)	ประสิทธิผลการดำเนินงานในภาพรวม (Y_{tot})
การบ่งชี้ความรู้ (X_1)	.691**	.665**	.657**	.638**	.737**
การสร้างและแสวงหาความรู้ (X_2)	.689**	.666**	.714**	.684**	.765**
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (X_3)	.668**	.660**	.685**	.672**	.746**

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1)	ด้านการบูรณาการ (Y_2)	ด้านการปรับตัว (Y_3)	ด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4)	ประสิทธิผลการดำเนินงานในภาพรวม (Y_{tot})
การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4)	.673**	.667**	.661**	.640**	.735**
การเข้าถึงความรู้ (X_5)	.683**	.680**	.608**	.627**	.723**
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (X_6)	.695**	.673**	.696**	.708**	.769**
การเรียนรู้ (X_7)	.717**	.717**	.745**	.764**	.817**
การจัดการความรู้ (X_{tot})	.780**	.765**	.780**	.771**	.860**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า การจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม (X_{tot}) และ (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .860$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด ($r = .764$) คือ ด้านการเรียนรู้ (X_7) กับด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ($r = .714$) คือด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ (X_2) กับด้านการปรับตัว (Y_3) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r = .673$) คือด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4) กับด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r = .860$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายคู่พบว่า

ด้านการบ่งชี้ความรู้ (X_1) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .691$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ (X_2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการปรับตัว (Y_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .714$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (X_3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการปรับตัว (Y_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .685$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .673$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการเข้าถึงความรู้ (X_5) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .683$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (X_6) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .708$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการเรียนรู้ (X_7) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดกับด้านการรักษาสິงที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .764$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระดับการจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากเพราะผู้บริหารและบุคลากรให้ความสำคัญต่อการจัดการความรู้ อีกทั้งผู้บริหารยังสนับสนุนให้บุคลากรได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานและเข้าร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การอบรม การประชุม การสัมมนาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้จากโครงการที่เสนอขออนุมัติและแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ซึ่งบุคลากรได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พณณกร แก้วตัก (2556 : 80) ศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะบุคลากรและผู้บริหาร ต่างให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดการความรู้ภายในองค์กร องค์กรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินงานขององค์กร บุคลากรมีการแนะนำเพื่อร่วมงานเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ที่ดี มีการเรียนรู้แบบระบบพี่น้อง ได้มีการแบ่งชนิดประเภทความรู้ อย่างเป็นระบบทำให้ง่ายต่อการเข้าถึง มีการสนับสนุนให้มีการอบรม สัมมนา และจัดหาให้มีผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกมาให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานตนเองซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานออกมามีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ อินทมาตย์ (2552 : 102 - 116) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ที่พบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นเพราะได้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการบริหารจากการมุ่งถึงแต่ การบรรลุเป้าหมาย เป็นการมุ่งประสิทธิผลของปัจจัยป้อนออกเป็นหลักมุ่งความมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบทั้งปัจจัยป้อนเข้ากระบวนการและปัจจัยป้อนออก/ซึ่งสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรมีคุณลักษณะสำคัญคือการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เน้นความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเน้นการตรวจสอบได้ทั้งจากภายในและภายนอกทั้งถิ่นหรือส่วนกลางและการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Hoyf&fMiskel.f2001 : 297) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเตือนใจ สืบทิม/(2547 : /43) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม และด้านการบูรณาการ ส่วนด้านการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ แสงสิริวัฒน์ (2550) ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ (X_7) กับด้านการรักษาส่งที่ซ่อนเร้นภายในองค์กร (Y_4) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ (X_2) กับด้านการปรับตัว (Y_3) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4) กับด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_1) ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นั้นจะต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลของหน่วยงานทุกระดับ เพื่อมุ่งสร้างและพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อทิต พลจันทิก (2556) การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการศึกษา ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ พบว่า ระดับการจัดการความรู้โดยรวมและประสิทธิผลด้านการจัดการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก ส่วนการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลด้านการศึกษา ได้แก่ การจัดการความรู้ทำนุบำรุงการมีประสิทธิผลด้านการศึกษา จากความสามารถในการผลิตผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับ นันทรัตน์ ศรีนุ้มวิเชียร (2548) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ ภาวนำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลอยู่ในระดับสูง ส่วนการในด้านจัดการความรู้และภาวนำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง 2) การจัดการความรู้ ภาวนำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล และยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ Yang (2007 : 83-90) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีต่อการเรียนรู้และประสิทธิผลขององค์กร พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้ขององค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ขององค์กรสามารถช่วยพัฒนาพฤติกรรมองค์กร โดยการสร้างและพัฒนาความรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและการแข่งขันและทำให้องค์กรบรรลุประสิทธิผลตั้งแต่ระดับล่างขึ้นมา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำการจัดการความรู้ไปใช้ในองค์กร ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำการปรับเปลี่ยนข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอและง่ายต่อการนำข้อมูลไปใช้ ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและควรจัดให้มีระบบการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการความรู้ทั้งในระดับสถานศึกษาและหน่วยงาน มีการรวบรวมประสบการณ์ความรู้ไว้เป็นฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เป็นหมวดหมู่

2. จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมคือ ด้านการบูรณาการ ดังนั้นผู้บริหารควรได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรและทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและหน่วยงานเครือข่าย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และเตรียมแนวทางในการพัฒนาแก้ปัญหาและวางแผนการปฏิบัติงานจนการสามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองและด้านการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดทำเอกสารความรู้ต่างๆ ตามรูปแบบที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนดให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น คู่มือการประกันคุณภาพ คู่มือการดำเนินงาน คู่มือการปฏิบัติงาน แผนการปฏิบัติงานทำให้บุคลากรเข้าใจตรงกันและชัดเจนจึงสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนอกจากนี้ระบบประกันคุณภาพภายในขององค์กรยังส่งเสริมให้บุคลากรจัดเก็บข้อมูล องค์ความรู้ต่างๆ ในรูปแบบสื่อที่มีระบบการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา กลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา กลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 8 นโยบายการศึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2556.
- _____. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130, ตอนพิเศษ 113 ง., 2556.
- กลุ่มศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา. สรุปผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2556. หน้า ข, 2556.
- จักรพงษ์ สุวรรณรัตน์. “การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.” วารสารวิชาการ. ปีที่ 16 (ฉบับที่ 1)
: หน้า 73 : มกราคม-มีนาคม 2556.
- จันทร์ณี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บุคพอยส์, 2545.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2553.
- เตือนใจ สิบทิม. ประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- นันทรัตน์ ศรีนุมิวิเชียร. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของกลุ่มงานการ
พยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พยาบาล
ศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ประเสริฐ บุญเรือง. “การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืน.” วารสารส่งเสริมการศึกษาดูตลอดชีวิต. ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1)
: หน้า 2-3 : ตุลาคม – พฤศจิกายน 2556.

พนณกร แก้วดก. กระบวนการจัดการความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556.

วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. สกลนคร : สมศักดิ์การพิมพ์, 2549.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จิราวัฒน์เอ็กเพรส, 2547.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548.

สุภาภรณ์ อินทมาตย์. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัยจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552.

อติต พลจันทร์. การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลด้านการศึกษาของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. วิทยานิพนธ์

ศษ.ม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556.

Cronbach, L. J. Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York : Harper Collins, 1990.

Hoy, W.K. & Miskel, C.G. Education Administration Theory, Research, and Practice. 7th ed. The United State: Mcgraw-Hill, 2001.

Yang, J. T. The Impact of Knowledge Sharing on Organizational Learning and Effectiveness. Journal of Knowledge Management, 11(2) ,83-90, 2007)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร